

diligimus, est proprium representativum Spiritus Sancti: & sic charitas quæ in nobis est, licet sit effectus patris, & filii, & Spiritus Sancti, tamen quædam speciali ratione dicitur esse in nobis per Spiritum Sanctum.

Quia vero effectus divini non solum divina operatione esse incipiunt, sed etiam per eam tenentur in esse, ut ex superioribus patet; nihil autem operari potest ubi non est (oportet enim operans, & operatum in actu esse simul, sicut movens & motum) necesse est ut ubicumque est aliquis effectus Dei, ibi sit & ipse Deus effector. Unde cum charitas qua Deum diligimus, sit in nobis per Spiritum Sanctum, oportet quod ipse etiam Spiritus Sanctus in nobis sit, quamdiu charitas in nobis est. Unde Apostolus dicit I. ad Corinth. 111. 16. *Nescitis quoniam templum Dei estis, & Spiritus Sanctus habitat in vobis?* Quum igitur per Spiritum Sanctum Dei amatores efficiamur; omne autem amatum in amante est, in quantum huiusmodi: necesse est quod per Spiritum Sanctum pater etiam, & filius in nobis habitent. Unde Dominus dicit Joannis 14. 23. *Ad eum venimus, scilicet diligentem Deum, & mansionem apud eum faciemus:* & I. Joannis 111. 23. dicitur: *In hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis.*

Rursus manifestum est quod Deus maxime amat illos quos sui amatores per Spiritum Sanctum constituit: non enim tantum bonum nisi amando conferret. Unde Proverb. 111. 17. dicitur ex persona Domini: *Ego diligentes me diligo. . . non quasi nos prius dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos,* ut dicitur I. Joann. 14. 10. Omne autem amatum in amante est. Necesse est igitur quod per Spiritum Sanctum non solum Deus sit in nobis, sed etiam nos in Deo. Unde dicitur I. Joannis. 14. 16. *Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo:* & iterum 13. *In hoc intelligimus, quoniam in eo manemus, & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis.*

Est autem hoc amicitie proprium quod amico aliquis sua secreta revelet. Quum enim amicitia conjungat effectus, & duorum faciat quasi cor unum, non videtur extra cor suum aliquis illud potuisse quod amico revelat; unde & Dominus dicit discipulis, Joannis xv. 15. *Jam non dicam vos servos, sed amicos meos: quia omnia quæ audivi à patre meo, nota feci vobis.* Quia igitur per Spiritum Sanctum amici Dei constituimur, convenienter per Spiritum Sanctum hominibus dicuntur revelari divina mysteria: unde Apostolus dicit I. ad Corinth. 11. 9. *Scriptum est, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se: nobis autem revelavit Deus (1) per Spiritum Sanctum &c.*

Et quia ex his quæ homo novit, formatur ejus loquela, convenienter etiam per Spiritum Sanctum homo loquitur divina mysteria, secundum illud I. Corinth. 14. 2. (2) *Spiritus est qui loquitur mysteria:* & Matthæi x. 20. *Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis:* & de Prophetis dicitur II. Petri 1. 21. quod Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines: unde etiam in symbolo fidei dicitur de Spiritu Sancto: *Qui locutus est per Prophetas.*

Non solum autem est proprium amicitie quod amico aliquis revelet sua secreta propter unitatem af-

fectus, sed eadem unitas requirit quod etiam ea que habet, amico communicet: quia cum homo amicum habeat ut alterum se, necesse est quod ei subveniat sicut & sibi, sua ei communicans: unde & propriam amicitie esse ponitur velle, & facere bonum amico, secundum illud I. Joannis 111. 17. *Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habentem, & claverit viscera sua ab eo: quomodo charitas Dei manet in eo?* Hoc autem maxime in eo habet locum cujus velle est efficax ad effectum: & ideo convenienter omnia dona Dei per Spiritum Sanctum nobis donari dicuntur, secundum illud I. Corinth. 111. 8. *Alii datur per spiritum sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum:* & postea multis enumeratis ait: *Hæc omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult.*

Manifestum est autem quod sicut ad hoc quod corpus aliquod ad locum ignis perveniat, oportet quod igni assimiletur, levitatem acquirens, ex qua motu ignis proprio moveatur; ita ad hoc quod homo ad divinæ fruitionis beatitudinem, quæ Deo propria est, secundum suam naturam perveniat, necesse est primo quidem quod per spirituales perfectiones Deo assimiletur, & deinde secundum eas operetur, & sic tandem prædictam beatitudinem consequatur. Dona autem spiritualia nobis per Spiritum Sanctum dantur, ut ostensum est; & sic per Spiritum Sanctum Deo configuramur, & per ipsum ad bene operandum habiles reddimur, & per eundem ad beatitudinem vobis via præparatur. Quæ tria Apostolus insinuat nobis II. Corinth. 1. 21. dicens: *Unxit nos Deus, & signavit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris:* & ad Eph. 1. 13. *Signati estis spiritu promissionis sancto, qui est pignus hereditatis nostræ.* Signatio enim ad similitudinem configurationis pertinere videtur; unctio autem ad habilitationem hominis ad perfectas operationes; pignus autem ad spem qua ordinatur in celestem hereditatem, quæ est beatitudo perfecta.

Et quia ex benevolentia quam quis habet ad aliquem, contingit quod eum sibi adoptat in filium, ut sic ad eum hereditas adoptantis pertineat; convenienter Spiritui Sancto adoptio filiorum Dei attribuitur, secundum illud ad Romanos 111. 15. *Acceptistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater.*

Per hoc autem quod aliquis alterius amicus constituitur, omnis offensa removetur, amicitia enim offensæ contrariatur: unde dicitur Proverb. x. 12. *Universa delicta operit charitas.* Quum igitur per Spiritum Sanctum Dei amici constituamur, consequens est quod per ipsum nobis à Deo remittantur peccata: & ideo Dominus dicit discipulis, Joannis xx. 22. *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remisistis peccata, remittentur eis:* & ideo Matth. 111. blasphemantibus Spiritum Sanctum, peccatorum remissio denegatur, quasi non habentibus illud per quod homo remissionem consequitur peccatorum. Inde etiam est quod per Spiritum Sanctum dicimur renovari, & purgari, sive lavari, secundum illud Psalmi 111. 30. *Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ:* & ad Ephesios 14. 23. *Renovamini spiritu mentis vestræ:* & Isai 14. 4. *Si abluerit Dominus (3) sordes filiorum Sion, & sanguinem filiarum laverit de medio ejus, in spiritu iudicii, & spiritu ardoris.*

CA-

(1) Vulgata per spiritum suum. (2) Vulgata: Spiritu autem loquitur mysteria. (3) Vulgata: Sordes filiarum Sion, & sanguinem Hierusalem laverit &c.

CAPUT XXII.

De effectibus attributis Spiritui Sancto secundum quod movet creaturam in Deum.

HIS igitur consideratis, quæ per Spiritum Sanctum in sacris Scripturis nobis à Deo fieri dicuntur, oportet considerare quomodo per Spiritum Sanctum moveamur in Deum.

Et primo quidem hoc videtur esse amicitie maxime proprium, simul conversari ad amicum. Conversatio autem hominis ad Deum est per contemplationem ipsius, sicut & Apostolus dicebat Philipp. 111. 20. *Nostra conversatio in cælis est.* Quia igitur Spiritus Sanctus nos amatores Dei facit, consequens est quod per Spiritum Sanctum Dei contemplatores constituamur: unde Apostolus II. Corinth. 111. 18. *Nos autem omnes revelata facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem tanquam à Domini spiritu.*

Est autem & amicitie proprium quod aliquis in presentia amici delectetur, & in ejus verbis, & factis gaudeat, & in eo consolationem contra omnes anxietates inveniat: unde in tristitia maxime ad amicos consolationis causa confugimus. Quia igitur Spiritus Sanctus Dei nos amicos constituit, & eum in nobis habitare facit, & nos in ipso, ut ostensum est; consequens est ut per Spiritum Sanctum gaudium de Deo, & consolationem habeamus contra omnes mundi adversitates, & impugnationes; unde & in Psalm. 1. 14. dicitur: *Redde mihi lætitiā salutaris tui, & spiritu principali confirma me:* & Rom. 14. 17. *Regnum Dei est iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto:* & Actuum 14. 31. dicitur: *Ecclesia . . . habebat pacem, & edificabatur ambulans in timore Dei, & consolatione Spiritus Sancti replebatur.* Et ideo Dominus Spiritum Sanctum paraclytum, idest consolatorem, nominat, Joan. 14. 26. *Paraclytus autem Spiritus Sanctus &c.*

Similiter autem & amicitie proprium est consentire amico in his quæ vult. Voluntas autem Dei nobis per præcepta ipsius explicatur. Pertinet igitur ad amorem quo Deum diligimus, ut ejus mandata impleamus, secundum illud Joan. 14. 15. *Si diligitis me, mandata mea servate.* Unde cum per Spiritum Sanctum Dei amatores constituamur, per ipsum etiam quodammodo agimur ut præcepta Dei impleamus, secundum illud Apostoli Rom. 111. 14. *Qui Spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt.*

Considerandum tamen est, quod à Spiritu Sancto filii Dei aguntur non sicut servi, sed sicut liberi. Cum enim liber sit qui sui causa est, illud libere agimus quod ex nobis ipsis agimus: hoc vero est quod ex voluntate agimus; quod autem agimus contra voluntatem, non libere, sed serviliter agimus; sive sit violentia absoluta, ut quando totum principium est extra, nihil conferente vim passo, puta cum aliquis vi impellitur ad motum; sive sit violentia voluntario mixta, ut quum aliquis vult facere, vel pati quod minus est contrarium voluntati, ut evadat quod magis voluntati contrariatur. Spiritus autem Sanctus sic nos ad agendum inclinatur, ut nos voluntarie agere faciat, in quantum nos amatores Dei constituit. Filii igitur Dei libere à Spiritu Sancto aguntur ex amore, non serviliter ex timore: unde Apostolus Rom. 111. 15. dicit: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in*

timore, sed spiritum adoptionis filiorum,

Cum autem voluntas ordinetur in id quod est vere bonum, quando sive propter passionem, sive propter malum habitum, aut dispositionem homo ab eo quod est vere bonum, avertitur, serviliter agit; in quantum à quodam extraneo inclinatur, si consideretur ipse ordo naturalis voluntatis; sed si consideretur actus voluntatis ut inclinatur in apprensionem bonum, libere agit cum sequitur passionem, aut habitum corruptum; serviliter autem agit, si tali voluntate manente, propter timorem legis in contrarium positæ abstinere ab eo quod vult. Cum igitur Spiritus Sanctus per amorem voluntatem inclinet in verum bonum, in quod naturaliter ordinatur, tollit & servitutum qua servus passionis, & peccati effectus contra ordinem voluntatis agit; & servitutum qua contra motum suæ voluntatis secundum legem agit, quasi legis servus, non amicus. Propter quod Apostolus dicit II. Cor. 111. 17. *Ubi spiritus Domini, ibi libertas:* & Gal. 5. 18. *Si spiritu ducimini, non estis sub lege.* Hinc est quod Spiritus Sanctus facta carnis mortificaverit, vivetis.

CAPUT XXIII.

Solutio rationum supra cap. xvi. inductarum contra Divinitatem Spiritus Sancti.

Restat autem solvere supra positas rationes, quibus concludi videbatur, quod Spiritus Sanctus sit creatura, & non Deus.

Circa quod considerandum est primo, quod nomen spiritus à respiratione animalium sumptum videtur, in quo aer cum quodam motu infertur, & emittitur; unde nomen spiritus ad omnem impulsus, & motum (1) cujuscumque aerei corporis trahitur; & sic ventus dicitur spiritus, secundum illud Psalm. 145. 8. *Ignis, grando, nix, glacies, & spiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus;* sic etiam vapor tenuis diffusus per membra ad eorum motus, spiritus vocatur. Rursus quia aer invisibilis est, translatus est ulterius spiritus nomen ad omnes virtutes, & substantias invisibiles, & motivas: & propter hoc & anima sensibilis, & anima rationalis, & Angeli, & Deus, spiritus dicuntur: & proprie Deus per modum amoris procedens, quia amor virtutem quamdam motivam insinuat.

Sic igitur quod Amos cap. 14. 13. dicit, (2) *Creans spiritum*, de vento intelligit, ut nostra translatio expressius habet: quod etiam consonat ei quod præmittitur, *Formans montes.* Quod vero Zacharias de Deo dicit cap. 111. 1. quod est *creans*, vel *figens spiritum hominis in eo*, de anima humana intelligit: unde concludi non potest, quod Spiritus Sanctus sit creatura. Similiter autem nec ex hoc quod Dominus dicit de Spiritu Sancto Joan. 14. 13. *Non loquetur à semetipso, sed quæcumque audiet, loquetur:* concludi potest, quod sit creatura. Ostensum est enim quod Spiritus Sanctus est Deus de Deo procedens: unde oportet quod essentiam suam ab alio habeat; sicut & de filio Dei dictum est supra cap. 14. & sic quum in Deo, & scientia, & virtus, & operatio Dei sit ejus essentia, omnis filii, & Spiritus Sancti scientia, & vir-

(1) Al. vel cujuscumque. (2) Vulgata creans ventum.

virtus, & operatio est ab alio; sed filii à patre tantum, Spiritus autem Sancti à patre, & filio. Quia igitur una de operationibus Spiritus Sancti est quod loquatur in sanctis viris, ut ostensum est, propter hoc dicitur quod non loquitur à semetipso, quia à se non operatur. Audire autem ipsius est accipere scientiam, sicut & essentiam, à patre, & filio, eo quod nos per auditum scientiam accipimus. Est enim consuetum in Scriptura, ut divina per modum humanorum tradantur. Nec movere oportet quod dicit, *Audiet*, quasi de futuro loquens: quum accipere Spiritum Sanctum sit æternum: nam æterno verba cujuslibet temporis aptari possunt, eo quod æternitas totum tempus complectitur.

Secundum eadem etiam apparet quod missio qua Spiritus Sanctus mitti dicitur à patre, & filio, non potest concludere eum esse creaturam. Dicitur enim supra, quod filius Dei secundum hoc missus fuisse dicitur, quod in carne visibili hominibus apparuit; & sic novo quodam modo fuit in mundo, quo prius non fuerat, scilicet visibiliter; in quo tamen semper fuerat invisibiliter ut Deus. Quod autem hoc filius ageret, ei à patre fuit, unde & secundum hoc à patre dicitur missus. Sic autem & Spiritus Sanctus visibiliter apparuit & in specie columbe super Christum in baptismo, & in linguis igneis super Apostolos: & licet non fuerit factus columba, vel ignis, sicut filius factus est homo; tamen sicut in signis quibusdam ipsius, in huiusmodi visibilibus speciebus apparuit; & sic etiam ipse quodam novo modo, scilicet visibiliter, in mundo fuit; & hoc ei fuit à patre, & filio: unde & ipse à patre, & filio dicitur missus; quod non minorationem in ipso, sed processionem ostendit.

Est tamen & alius modus quo tam filius, quam Spiritus Sanctus invisibiliter mitti dicuntur. Pater enim ex dictis quod filius procedit à patre per modum noitiæ qua Deus cognoscit se ipsum; & Spiritus Sanctus procedit à patre, & filio per modum amoris, quo Deus amat se ipsum: unde sicut dicitur est, quum aliquis per Spiritum Sanctum amator Dei efficitur, Spiritus Sanctus est inhabitator ipsius: & sic quodam novo modo in homine est, scilicet secundum novum proprium effectum ipsum inhabitans. Et quod hunc effectum in homine faciat Spiritus Sanctus, est ei à patre, & filio: & propter hoc à patre, & filio invisibiliter dicitur mitti: & pari ratione in mente hominis filius dicitur mitti invisibiliter, cum aliquis sic in divina cognitione constituitur quod ex tali cognitione Dei amor procedat in homine. Unde pater quod nec iste etiam modus missionis in filio à Spiritu Sancto minorationem inducit, sed solum processionem ab alio.

Similiter etiam nec Spiritum Sanctum à Divinitate excludit, quod pater, & filius interdum connumerantur non facta mentione de Spiritu Sancto; sicut nec filium à Divinitate excludit quod interdum fit mentio de patre, non facta mentione de filio: per hoc enim tacite Scriptura insinuat, quod quidquid ad Divinitatem pertinens de uno trium dicitur, de omnibus est intelligendum, eo quod sunt unus Deus. Nec etiam potest Deus pater sine verbo, & amore intelligi, nec è converso; & propter hoc in uno trium omnes tres intelliguntur: unde & interdum fit mentio de solo filio, in eo quod commune est tribus, sicut est illud Matth. xi. 27. *Neque patrem quis novit nisi filius*; cum tamen & pater, & Spiritus Sanctus patrem cognoscant. Similiter etiam de Spiritu Sancto dicitur I. Cor. 11. 11. *Quæ sunt Dei, nemo no-*

vit nisi spiritus Dei; quum tamen certum sit quod ab hac cognitione divinorum neque pater, neque filius excludantur.

Pater etiam quod non potest ostendi Spiritus Sanctus esse creatura per hoc quod de ipso in Scriptura sacra aliqua ad motum pertinentia dicta inveniuntur: sunt enim accipienda metaphorice, sic enim & Deo aliquando Scriptura sacra motum attribuit, ut est illud Genes. 111. 8. *Cum audissent vocem Domini deambulantis in paradiso: & xviii. 21. Descendam, & videbo, utrum elamorem opere compleverint.* Quod ergo dicitur Gen. 1. 2. *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, intelligendum est eo modo quo dictum est, sicut dicitur quod voluntas fertur in volutum, & amor in amarum. Quamvis & hoc quidam non de Spiritu Sancto, sed de aere intelligere velint, qui habet naturalem locum super aquam; unde ad ejus multimodas transmutationes significandas dictum est, quod *ferebatur super aquas*. Quod etiam dicitur Joel. 11. 28. *Effundam de Spiritu meo super omnem carnem*, ea ratione dictum esse oportet intelligi qua Spiritus Sanctus dicitur mitti hominibus à patre, vel filio, ut dictum est: verbo autem effusionis abundantia effectus Spiritus Sancti intelligitur, & quod non stabit in uno, sed ad plures deveniet, à quibus etiam quodammodo in alios derivetur, sicut patet in his quæ corporaliter effunduntur. Similiter autem quod dicitur Num. xi. 17. *Auferam de spiritu tuo, tradamque eis*, non ad ipsam essentiam, seu personam Spiritus Sancti referendum est, cum indivisibilis sit; sed ad ipsius effectum, secundum quos in nobis habitat, qui in homine possunt augeri, & minui; non tamen ita quod id quod subtrahitur uni, idem numero alteri conferatur, sicut in rebus corporalibus accidit; sed quia aliquid simile potest accrescere uni, in quo alii decrescit. Nec tamen requiritur ad hoc ut accrescat uni, quod alteri subtrahatur: quia res spiritualis potest simul absque detrimento cujuslibet à pluribus possideri. Unde nec intelligendum est, quod de donis spiritualibus oportuerit aliquid subtrahi Moysi ad hoc quod aliis conferretur; sed ad actum, sive ad officium referendum est: quia quod Spiritus Sanctus prius per solum Moysen effecerat, postea per plures implevit. Sic etiam nec Elisæus petiit ut Spiritus Sancti essentia, seu persona duplicata aufereretur; sed ut duos effectus Spiritus Sancti qui fuerant in Elia, scilicet prophetia, & operatio miraculorum, essent etiam in ipso; quamvis etiam non sit inconveniens quod effectibus Spiritus Sancti unus alio abundantius participet secundum duplam, vel quantamcumque aliam proportionem, cum mensurata sit virtus uniuscujusque, atque finita; non tamen hoc præsumpserit Elisæus petere ut in effectu spirituali superaret magistrum.

Pater etiam ex consuetudine sacre Scripturæ quod per quamdam similitudinem, humani animi passionem transferuntur in Deum; sicut dicitur in Psal. cv. 40. *Iratus est furor Domini in populum suum*: dicitur enim Deus iratus per similitudinem effectus, punit enim, quod & irati faciunt: unde & ibidem subditur: *Et tradidit eos in manus gentium*. Sic & Spiritus Sanctus contristari dicitur per similitudinem effectus: deserit enim peccatores, sicut contristati deserunt contristantes.

Est etiam consuetus modus loquendi in sacra Scriptura ut illud Deo attribuat quod in homine facit, secundum illud Gen. xxi. 12. *Nunc cognovi quod timeas Dominum*, id est nunc cognoscere feci: & hoc modo dicitur, quod Spiritus Sanctus postulat,

quia postulantes facit: facit enim amorem Dei in cordibus nostris ex quo desideramus ipso frui, & desiderantes postulamus. Quum autem Spiritus Sanctus procedat per modum amoris quo se ipsum Deus amat; eodem autem amore Deus se, & alia propter suam bonitatem amat; manifestum est quod ad Spiritum Sanctum pertinet amor quo Deus nos amat: similiter etiam amor quo nos Deum amamus, quum nos Dei faciat amatores, ut ex dictis patet. Et quantum ad utrumque Spiritui Sancto comperit donari. Ratione quidem amoris quo Deus nos amat, eo modo loquendi quo unusquisque dicitur dare amorem suum alicui, quum eum amare incipit; quamvis Deus neminem ex tempore amare incipiat, si respiciatur ad voluntatem divinam qua nos amat; effectus tamen sui amoris ex tempore causatur in aliquo, quum eum ad se trahit. Ratione autem amoris quo nos Deum amamus, quia hunc amorem Spiritus Sanctus facit in nobis, unde secundum hunc amorem in nobis habitat, ut ex dictis patet; & sic eum habemus ut cujus ope fruimur. Et quia hoc est Spiritui Sancto à patre, & filio quod per amorem quem in nobis causat, in nobis sit, & habeatur à nobis; convenienter dicitur à patre, & filio nobis dari. Nec per hoc patre, & filio minor ostenditur, sed ab ipsis habere originem. Dicitur etiam & à se ipso dari nobis, in quantum amorem, secundum quem nos inhabitat, simul cum patre & filio in nobis causat.

Quamvis autem Spiritus Sanctus verus sit Deus, & veram naturam divinam habeat à patre, & filio; non tamen oportet quod filius sit; filius enim dicitur aliquis ex eo quod genitus est: unde si res aliqua naturam alterius ab eo acciperet, non per generationem, sed per alium quemcumque modum, ratione filiationis careret; ut puta si aliquis homo virtute sibi divinitus ad hoc concessa, hominem faceret ex aliqua sui corporis parte, vel etiam exteriori modo, sicut facit artificia; productus homo producentis filius non diceretur, quia non procederet ab eo ut natus. Processio autem Spiritus Sancti, rationem nativitatis non habet, ut supra ostensum est: unde Spiritus Sanctus licet à patre, & filio divinam naturam habeat, non tamen eorum filius dici potest.

Quod autem in sola natura divina pluribus modis natura communicatur, rationabile est, quia in solo Deo ejus operatio est suum esse: unde quum in eo, sicut & in qualibet intellectuali natura, sit intelligere, & velle; id quod procedit in eo per modum intellectus, ut verbum, aut amoris, & voluntatis, ut amor, oportet quod habeat esse divinum, & sit Deus: & sic tam filius, quam Spiritus Sanctus est verus Deus.

Hæc igitur de Spiritu Sancti Divinitate dicta sint; alia vero quæ circa ejus processionem difficultatem habent, ex his quæ de nativitate filii dicta sunt, considerare oportet.

CAPUT XXIV.

Quod Spiritus Sanctus procedat à filio.

I. Part. quest. xxxvi. art. 2. & de pot. q. x. art. 4.

Quidam vero circa Spiritus Sancti processionem errare inveniuntur, dicentes, Spiritum Sanctum à filio non procedere; & ideo ostendendum est, Spiritum Sanctum à filio procedere.

I. Manifestum est enim ex sacra Scriptura quod Spiritus Sanctus est spiritus filii: dicitur enim Rom.

viii. 9. *Si quis spiritum Christi non habet, hic non est ejus*. Sed ne aliquis posset dicere, quod alius sit spiritus qui procedit à patre, & alius qui est filii; ostenditur ex verbis ejusdem Apostoli, quod idem Spiritus Sanctus sit patris, & filii: nam hoc quod inductum est: *Si quis spiritum Christi non habet, hic non est ejus*: subjunxit, postquam dixerat: *Si spiritus Dei habitat in vobis &c.* Non autem potest dici Spiritus Sanctus esse spiritus Christi ex hoc solo quod eum habuit tamquam homo, secundum illud Luc. 11. 3. *Jesus plenus Spiritu Sancto regressus est à Jordane*: dicitur enim Galat. 11. 6. *Quoniam estis filii Dei, misit Deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem, Abba, pater*. Ex hoc ergo Spiritus Sanctus non facit filios Dei in quantum est spiritus filii Dei. Efficitur autem filii Dei adoptivi per assimilationem ad filium Dei naturalem secundum illud Rom. viii. 29. *Quos præcavit, & prædestinavit fieri conformes imaginis filii ejus, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus*. Sic igitur est Spiritus Sanctus spiritus Christi, in quantum est filius Dei naturalis. Non potest autem secundum aliam habitudinem Spiritus Sanctus dici spiritus filii Dei, nisi secundum aliquam originem, quia hæc sola distinctio in divinis invenitur. Necesse est igitur dicere, quod Spiritus Sanctus sic sit filii, quod ab eo procedat.

2. Item, Spiritus Sanctus à filio mittitur, secundum illud Joan. xv. 26. *Cum venerit paraclytus, quem ego mittam vobis à patre*. Mittens autem auctoritatem aliquam habet in missum. Oportet igitur dicere, quod filius habeat aliquam auctoritatem respectu Spiritus Sancti. Non autem dominii, vel majoritatis, sed secundum solam originem. Sic igitur Spiritus Sanctus est à filio.

3. Si quis autem dicat, quod etiam filius mittitur à Spiritu Sancto, quia dicitur Luc. 11. 18. quod Dominus dixit in se impletum illud Isaie: *Spiritus Domini super me... evangelizare pauperibus misit me*: considerandum est, quod filius à Spiritu Sancto mittitur secundum naturam assumptam. Spiritus autem Sanctus non assumpsit naturam creatam, ut secundum eam possit dici missus à filio, vel filius habere auctoritatem respectu ipsius. Relinquitur igitur quod respectu personæ æternæ filius super Spiritum Sanctum auctoritatem habeat.

4. Amplius Joannis xvi. 14. dicit filius de Spiritu Sancto: *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis*. Non autem potest dici, quod accipiat id quod est filii, non tamen accipiat à filio, ut puta si dicatur quod accipiat essentiam divinam, quæ est filii à patre: unde & subditur: *Omnia quæcumque habet pater, mea sunt: propterea dixi vobis quia de meo accipiet*. Si enim omnia quæ patris sunt, & filii sunt; oportet quod auctoritas patris, secundum quam est principium Spiritus Sancti, sit & filii. sicut ergo & Spiritus Sanctus accipit de eo quod est patris, à patre, ita accipit de eo quod est filii, à filio.

5. Adhuc etiam induci possunt auctoritates Doctorum Ecclesiæ, etiam Græcorum. Dicit enim Athanasius in symb. *Spiritus Sanctus à patre, & filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens*. Cyrillus etiam in epistola sua quam Synodus Calchedonensis recepit, dicit: *Spiritus veritatis nominatur, & est spiritus veritatis, & profluit ab eo, sicut denique & ex Deo patre*. Didymus etiam dicit in Libro de Spiritu Sancto: *Neque quid est aliud filius exceptis his quæ ei dantur à patre; neque alia est Spiritus Sancti substantia præter id quod quidam concedunt, videlicet Spiritum Sanctum esse à filio, & profluere ab ipso*.